

KAROLOVI ŠMIDKEMU

Bratislava 15. novembra 1945

Dňa 21. októbra bol v Turč. Sv. Martine prvý celoslovenský zjazd stredoškolských profesorov, na ktorom som s dr. Pavlíkom bol i ja.

Po rušnom priebehu uzniesol sa zjazd na rezolúciu, ktorú v odpise prikladám. Požiadavky, ktoré sa vyslovujú na adresu školskej správy idú sa postupne uskutočňovať, resp. sú uskutočňované v návrhoch nariadení a vyhlášok, ktoré Povereníctvo pre školstvo a osvetu poslalo Zboru povereníkov, resp. Predsedníctvu SNR. Okrem toho však obsahuje rezolúcia aj požiadavky, ktoré nemôže splniť len Povereníctvo, viď bod 1., 3., 4., 5. a 6. No i splnenie ostatných bodov predpokladá v mnohých prípadoch súhlas celého Zboru povereníkov, resp. SNR.

Chcem upozorniť na nástojčivosť problémov vyskytujúcich sa okolo našich školských pracovníkov, tak profesorov ako aj učiteľov. Na zjazde v Martine sa hovorilo veľmi vážne o štrajku profesorov za splnenie týchto požiadaviek. I keby štrajky profesorov nikoho neodstrašili, odstrašovať nás musí ten fakt, že školskí pracovníci sú dnes veľmi zle situovaní. Väčšinou nám školskí pracovníci zo služieb utekajú. Tí, ktorí ostávajú, pracujú s nechufou. Nikde sa sabotovať tak nedá ako zrovna v školskej službe. Stačí prejavíť nezáujem o školu a následky takéhoto postupu by sme skoro pocítili tak pri mládeži ako aj pri ostatnej verejnosti. A nezáujem medzi školskými pracovníkmi sa rozrastá menovite preto, lebo nedávame im ešte to, čo od nových pomerov očakávajú.

Prosím preto, aby so všetkou vážnosťou bola posúdená situácia školských pracovníkov. Navrhujem, aby priložená rezolúcia bola rozdaná Zboru povereníkov a aby rezortní povereníci sa k jednotlivým požiadavkám vyslovili a prosím tiež, aby Zbor po-

vereníkov uložil tak povereníkovi pre školstvo a osvetu ako aj ostatným zainteresovaným povereníkom vyjsť v ústrety tu vysloveným požiadavkám.

Prosím, aby si túto vec dal na pretras na Zbore. Sám by som uviedol debatu na Zbore krátkou správou o situácii medzi školskými pracovníkmi.

Ďakujem Ti.

L. Novomeský

Povereník školstva pri každej príležitosti pripomínal vo vládnych orgánoch neutešené hmotné postavenie učiteľov a profesorov, no podarilo sa mu vymôcť len drobné prílepkovania. Povojnová rekonštrukcia nedovoľovala väčší presun financií pre školstvo. Ťažkú situáciu využívali niektorí funkcionári DS proti PŠO a v Košiciach sa im v septembri 1946 podarilo zorganizovať štrajk.

Niektoré požiadavky rezolúcie zjazdu stredoškolských profesorov rozviedol Novomeský v listoch aj iným činiteľom (všetky 15. XI.). Vtedajšieho št. tajomníka MNO M. Ferjenčíka žiadal o úpravu vojenskej prezenčnej služby pre profesorov tak, aby podobne ako lekári, právnici, inžinieri, kňazi mohli pracovať vo svojich odboroch (osvetová činnosť, práca v knižniciach a pod.) Od povereníka dopravy G. Husáka žiadal voľné cestovné lístky pre profesorov na prázdninové mesiace, aby sa aspoň trochu zlepšilo ich spoločenské postavenie. Od povereníka priemyslu a obchodu J. Púlla chcel, aby profesorom a školským pracovníkom vôbec „priznané a skutočne i prideľované boli potravné články, textilie a obuv ako ťažko pracujúcim, za ktorých majú byť školskí pracovníci uznaní.

Pretože učiteľstvo nám uteká, a to zo stredných i ľudových škôl, a pretože všetka starostlivosť o školstvo sa stáva iluzórnou pri nedostatočnej opatere školských pracovníkov a pri nedostatočne vyvinutom úsilí o zabezpečenie ich spoločenskej pozície, myslím, že naozaj by bolo potrebné preferovať školských pracovníkov a to aj týmto spôsobom...“ (Bola to prvá požiadavka zjazdovej rezolúcie.)

Po tomto zjazde vznikla Celoslov. komisia učiteľov pre soc. veci (predseda O. Pavlík). Mala pobočky v okresoch. Starala sa o prideľovanie šiat, látok, potravín atď. školským pracovníkom.

MVDr. Mikuláš Ferjenčík (nar. 1904), dôstojník vojenskej veterinárnej služby, v príprave SNP patril medzi najbližších spolupracovníkov J. Goliana, člen Šmidkeho delegácie SNR do ZSSR. V B. Bystrici a v Košiciach povereník obrany, v r. 1945-46 štátny tajomník MNO, 1946—48 povereník vnútra. Po Februári 1948 emigroval do USA.

JUDr. Ján Púll (nar. 1914) ako vysokoškolák v Prahe vypomáhal v pražskej redakcii Slovenských zvestí, prispievateľ Šípu a DAVu. Cez vojnu zapojený do odbojovej činnosti KSS, v SNP povereník hospodárstva a zásobovania, v Košiciach povereník vnútra, potom priemyslu a zásobovania, v r. 1945-47 povereník priemyslu a obchodu, 1947-48 sociálnej starostlivosti, 1948-50 financií atď.